

Nr 341.

Av herr **Velander m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften, m. m.*

I proposition nr 242 till årets riksdag har Kungl. Maj:t framlagt förslag till bl. a. förordning om ändring av vissa delar av förordningen den 19 november 1914 angående stämpelavgiften, avseende uttagande av särskild stämpelavgift å bouppteckningar och vissa därmed i stämpelhänseende likställda handlingar.

Den i enlighet härmed föreslagna stämpelavgiften är i främsta rummet avsedd att drabba avliden persons kvarlåtenskap eller behållningen i dödsbo samt beräknas efter denna behållnings sammanlagda värde oberoende av arvingarnas skyldskap till arvlätaren och arvslotternas storlek, dock efter avdrag av efterlevande make vid bodelning tillfallande andel av kvarlåtenskapen.

I syfte att upprätthålla den rådande överensstämmelsen beträffande arvs- och gåvobeskattningen kompletteras den föreslagna stämpelavgiften med en särskild stämpelavgift för gåva i värde motsvarande det belopp, vid vilket stämpel för behållning i dödsbo skall utgå. Så blir enligt propositionen fallet, då boets behållning överstiger 50,000 kronor.

Ifrågavarande stämpelavgifter hava beräknats komma att tillföra statsverket cirka 6 miljoner kronor årligen. Beräkningarna hava verkställts på grundval av förefintliga uppgifter rörande behållningar i dödsbon åren 1930 och 1932 samt på sådant sätt att skäl torde förefinnas för antagande att angivna beloppet, 6 miljoner kronor, kan komma att icke oväsentligt överstigas.

De inflytande stämpelavgifterna äro jämte avkastningen av arvs- och gåvobeskattningen i övrigt samt den extra inkomst- och förmögenhetsskatten avsedda att bindas för beredande av medel till en snabb återbetalning av upplåningen för finansiering av redan beslutade resp. planerade utvidgade offentliga arbeten.

Ifrågavarande skatteforms anordnande på ovan antytt sätt motiveras enligt föredragande departementschefen av den omständigheten, att densamma principiellt vore att uppfatta som en till tidpunkten för ägarens död uppskjuten beskattning av hans förmögenhet, vilken beskattning av hänsyn till ägaren icke fördelats att äga rum årligen redan under hans livstid. Skatteanspråket

framstode sålunda som en statens fordran, uppkommen under den avlidnes livstid, som gjordes gällande först i hans dödsbo vid sidan av övriga fordringar och som alltså skulle likvideras, innan någon behållning uppstode för arvingarna.

Den föreliggande propositionen torde böra skärskådas mot bakgrunden av propositionen nr 34 till 1933 års riksdag med förslag till kvarlåtenskapsskatt m. m. samt den vid sagda riksdag beslutade skärpningen av arvs- och gåvobeskattningen ävensom propositionen nr 200 till årets riksdag om särskild skatt å förmögenhet m. m.

Det i propositionen nr 34 till fjolårets riksdag framlagda förslaget avsåg att av arvs- och gåvobeskattningen årligen utvinna, utöver dåvarande avkastning, cirka 25 miljoner kronor. Detta merbelopp skulle uttagas huvudsakligen genom den särskilda form av arvsbeskattning, som i förslaget benämndes kvarlåtenskapsskatt och som var likartad med den nu ifrågasatta stämpelavgiften å bouppteckning bl. a. därutinnan att den skulle beräknas efter sammanlagda värdet av behållningen i dödsbo efter avdrag av andel, som vid bodelning tillföлле efterlevande make.

Propositionen vann, såsom känt, icke riksdagens bifall. I stället genomfördes efter förslag av särskilda utskottet en höjning av de skalor, som då gällde för beskattningen av arv och gåva enligt förordningen den 19 november 1914 om arvsskatt m. m. och varigenom beräknades inflyta ett merbelopp av inemot 10 miljoner kronor.

Läggas nu till dessa cirka 10 miljoner kronor dels de nya stämpelavgifterna, uppgående till minst 6 miljoner kronor, dels ock den föreslagna särskilda förmögenhetsskatten, beräknad till cirka 12 miljoner, erhålles en sammanlagd ökad skattebetalning å kvarlåtenskap resp. förmögenhet, som väsentligt överstiger de cirka 25 miljoner kronor, som statsrådet och chefen för finansdepartementet i sådant hänseende vid fjolårets riksdag eftertraktade såsom ett maximum.

I detta sammanhang kan måhända ock erinras om den fördubbling av den progressiva utjämningskatten, varom innevarande års riksdag redan fattat beslut och som ju i viss omfattning även drabbar förmögenheten.

Av det anförda torde i varje fall följa, att de erinringar av principiell och annan art, som av ämbetsverk och andra riktades mot införandet av kvarlåtenskapsskatten, äga full giltighet i avseende å de nu föreslagna stämpelavgifterna. Dessa erinringar återfinnas i huvudsak i bilagorna till särskilda utskottets utlåtande nr 23 vid nästlidet års riksdag, vartill hänvisas. Därjämte tillåta vi oss att ur en av herr J. B. Johansson i Fredrikslund m. fl. avgiven, till sagda utskottsutlåtande fogad reservation återgiva följande uttalande: »Då vi i princip instämt med utskottet — — — har detta emellertid icke blott eller ens huvudsakligen berott på den omständigheten, att systemet med en kvarlåtenskapsskatt i det förevarande läget befunnits obehöfligt utan fast mera på de tungt välgående invändningar av principiell och praktisk innebörd,

som kunna riktas mot nämnda skatteform och som även i ett flertal avgivna utlåtanden med stor skärpa framförts.

Vid ifrågavarande ärendes föredragning inför Kungl. Maj:t betecknade chefen för finansdepartementet kvarlåtenskapsskatten såsom en förmögenhetsbeskattning, som uttages först efter det förmögenhetens ägare avlidit. Kvarlåtenskapsskatten skulle alltså komma att utgöra en efterbeskattning av arvlåtarens förmögenhet, beräknad å dödsboets förmögenhetsmassa i dess helhet utan hänsyn till hur denna skall fördelas mellan lottägarna i boet. En sådan beskattning av kvarlåtenskapen bryter emellertid mot sedan lång tid hävdvunna principer inom vår beskattningsrätt och leder, därest kvarlåtenskapen är mera avsevärd, ej sällan till för rättsuppfattningen stötande resultat. Det bör i detta sammanhang framhållas, att denna skatt, sådan densamma i förslaget utformats, skulle proportionellt fördelas på lottägarna efter storleken av vars och ens lott. Följden skulle bliva, att den som erhåller en lott av en stor förmögenhet finge avstå en större del därav i skatt än om samma belopp tillfallit honom såsom ensam arvinge eller meddelägare i ett mindre förmöget dödsbo. Skillnaden i beskattning av lika stora lotter kan uppenbarligen enligt detta system bliva högst avsevärd. Ytterligare må anmärkas, att, jämväl med fasthållande av den i förslaget angivna grunden för skatten, att den skulle utgöra en efterbeskattning av arvlåtarens förmögenhet, bristande konsekvens synes vidlåda förslagets utformning bland annat därutinnan, att skatten utgår med enahanda belopp utan hänsyn till den tid, varunder arvlåtaren varit ägare av den förmögenhet, han vid dödsfallet efterlämnat.

Hur man än motiverar en förmögenhetsbeskattning, som uttages i samband med ägarens död, torde vara ofrånkomligt, att densamma — särskilt om den blir av sådan storlek, att dess erläggande periodiskt blir en mera regelmässig företeelse och den således betalas av de särskilda arvingarna och testamentstagarna i stället för att i sin helhet utgöras av den oskiftade kvarlåtenskapen — för det allmänna medvetandet kommer att framstå och verka såsom en på arvingarna och testamentstagarna lagd förmögenhetsskatt.

»På de av oss nu anförda skälen kunna vi icke under några förhållanden förorda införandet av en kvarlåtenskapsskatt.»

Riktigheten av denna uppfattning torde icke kunna bestridas. I såväl föreliggande proposition som andra riksdagen förelagda förslag, avseende en skärpt skattebelastning å förmögenhet, har därjämte icke alls eller i varje fall i icke tillbörlig utsträckning beaktats den omständigheten, att beskattning av förmögenhet, som icke lämnar någon eller blott ringa avkastning, i själva verket leder till förmögenhetskonfiskation. Till dylikt resultat kan också den avsedda sammankopplingen av upplåningen och förmögenhetsbeskattningen lätteligen leda. Sannolikheten talar också för att bouppteckningsstämpeln, en gång införlivad med vår beskattningsrätt, kommer att tagas till utgångspunkt för en ständigt fortskridande utbyggnad av denna beskattningsform.

Av samma skäl, som i fjol anfördes mot kvarlåtenskapsskatten, anse vi att en sådan utveckling vore olycklig. Den skattepolitik, för vilken detta förslag är ett uttryck, innebär allvarliga vådor för samhällets ekonomiska välfärd genom dess återverkningar med avseende å sparvilja, kapitalbildning och därmed enskild företagsamhet över huvud.

I anslutning till vad sålunda anförts tillåta vi oss hemställa,

att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition Nr 242 med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 19 november 1914 angående stämpelavgiften m. m., såvitt densamma avser uttagande av särskild stämpelavgift å bouppteckningar och vissa därmed i stämpelhänseende likställda handlingar.

Stockholm den 5 april 1934.

Gustaf Velanders. Fritiof Gustafson. Georg Bissmark.

Th. Borell. Axel Nylander.